

NOISE FOR BOYS

Prentenboeken genoeg, maar hoe staat het met de prentenboeken voor jongens? Tjibbe Veldkamp, (prentenboeken)schrijver en vader, overzag het aanbod en maakt zich zorgen.

DOOR TJIBBE VELDKAMP

Mijn zoon was 5, toen hij een eigen kamer kreeg. Ik vroeg of hij ideeën had over de inrichting.

‘Ik wil graag wapens aan de muur,’ zei hij. ‘O?’

‘Voor het slapen denk ik soms dat ik alle wapens van de wereld heb, en als ik dan wapens aan de muur heb hangen, dan helpt me dat.’

Vergis je niet in jongens van 5.

Prentenboeken bedacht ik al voor ik vader was. Toen ik kinderen kreeg, kreeg ik meteen publiek in huis, een jongen en een meisje. Toen ze wat groter werden begonnen ze vriendjes en vriendinnetjes mee naar huis te nemen. Ik weet niet hoe het met uw kinderkennis staat, maar misschien wilt u even een kleine test doen?

1. Uw zoon, neef of buurjongen van 4, 5 of 6 speelt in de woonkamer met playmobil. Wat hoort u hem zeggen:
 - a. ‘Ridder! Gezellig dat je er bent! Wil je thee?’
 - b. ‘Daar kwamen de gemene! Ze vielen aan! Baf! Au!’
2. Uw zoon, neef of buurjongen van 4, 5 of 6 speelt met een vriendje in de tuin. Wat hoort u hem zeggen:
 - a. ‘Zullen we doen dat ik niet kon slapen en dat jij een lampje voor me haalde?’
 - b. ‘Doen wie het verst kan spugen?’

Veel jongens houden meer van avonturen beleven dan voorlezen.

Voor de meeste jongens is twee keer b het goede antwoord. Mocht u niet overtuigd zijn dan zou u eens een jongens- en een meisjesfeestje kunnen bezoeken. Met de meiden kun je nog rustig aan tafel gaan zitten knutselen. Met de jongens moet je op een gegeven moment naar buiten, als je huisraad je lief is. Jongens zijn vaak competitief ingesteld. Ze houden van actie en avontuur. Zich in een ander verplaatsen is niet hun sterkste kant. Voor psychologische nuance hebben ze weinig belangstelling.

Vergis je niet in jongens van 5.

Dat is helaas precies wat we doen als het om prentenboeken gaat.

Op

Ik zie twee problemen. Het eerste is dat weinig prentenboeken aansluiten bij de smaak van jongens van 4, 5 en 6 – hoewel de planken van de prentenboekenkasten doorbuigen onder het gewicht van de enorme hoeveelheid boeken. Veel boeken zijn te zoetsappig voor ze. Te veel warmte, te veel psychologie, te weinig actie, te weinig avontuur en te weinig humor. Ik kan het weten. Ik heb geprobeerd mijn zoon regelmatig van prentenboeken te voorzien. Dagen bracht ik door in bibliotheken en boekwinkels. Ik kon zoeken wat ik wou.

Op een gegeven moment waren de jongensprentenboeken op. En toen moest hij nog 5 worden. Gelukkig zijn er andere genres. Zo hebben we heel wat genoeglijke uurtjes doorgebracht met 12+ non-fictie over de geschiedenis van wapens. Maar terwijl ik de werking van verschillende ontstekingsmechanismes van vuurwapens uitlegde, zoals het eenvoudige lontslot (waarbij een lont in de kruitpan werd geduwd) en het geavanceerdere radslot (dat vonken produceerde door een stuk ijzerpyriet langs de getande rand van een ronddraaiend wiel te houden) en dit probeerde te vertalen naar het vocabulaire van een vijfjarige, dacht ik: dit zou toch niet nodig hoeven zijn? Als ik al geen prentenboeken kan vinden, hoe zou het dan iemand vergaan die niet beroepsmatig met prentenboeken bezig is?

Onvindbaar

Het tweede probleem is dat de goede boeken die er zijn de jongens vaak niet bereiken. Vind ze maar eens. De goede boeken verdwijnen in de zee van zoetigheid. Websites als www.leesplein.nl en www.kjoek.nl, hoe geweldig ook, geven op dit punt niet thuis.

Maar, zo zult u misschien zeggen, kijk dan in de prentenboeken-top-10 van De Nationale Voorleesdagen, de prachtige landelijke campagne, gericht op het stimuleren van voorlezen aan kinderen die zelf nog niet kunnen lezen. Daar zullen de beste boeken voor jongens toch ook wel in staan?

Ik wil niks onaardigs zeggen over de geselecteerde boeken. *Anton kan toveren* vond ik een prima keuze als Prentenboek van het Jaar. Maar wanneer ik zie welke boeken er *niet* op de lijst staan kan ik alleen maar concluderen dat de jury de jongens in de steek heeft gelaten. 2007, het jaar waarin de boeken verschenen waaruit de jury kon kiezen, was toevallig een goed jaar voor jongensprentenboeken. Van Timothy Knapman en Adam Stower verschenen *Midas en de boekpiraten*, waarin Midas vals zingende zeeroovers verslaat, en *Kijk eens wat ik gevonden heb*, waarin een draak een jongen mee naar huis neemt. Mathilde Stein en Mies van Hout kwamen met *De kindereter* (‘Pap ik word ontvoerd door een woeste rover. Mag dat?’). En dan had je ook nog *Waar is de draak?* (Richard Hook en Jason Hook), *Piet Polies en de wilde achtervolging* (Kaschogo en Floris Kappelle), *Kapitein Bleekscheet* (Preston Rutt en Leo Timmers) en *Ik ben Kaat, uitvinder* (Tim

Gladdines en Doesjka Bramlage). Stuk voor stuk erg grappig en/of spannend. Dat ze niet allemaal in de top-10 konden snap ik wel. Maar allemaal niet? Dat begrijp ik niet.

Slechte start

Nee, ik begrijp het wel. De jury, die ongetwijfeld zijn best heeft gedaan, had geen goed beeld van wat jongens leuk vinden. Ik zie het overal. Het inzicht dat jongens ook op jonge leeftijd al van andere boeken houden dan meisjes ontbreekt. Gevolg is dat jongens de verkeerde boeken aangeraden en voorgelezen krijgen. Gevolg daarvan is dat ze boeken minder leuk gaan vinden. Dat is een slechte start van een leescarrière. Als de jongens nou later allemaal van die gedreven lezers zouden worden, dan zou ik zeggen, nou ja. Maar zo is het niet. Lezen door jongens wordt internationaal gezien als een punt van grote zorg. In allerlei Westerse landen zien we initiatieven om jongens aan het lezen te krijgen. In Duitsland bijvoorbeeld wordt in het programma ‘Kicken und Lesen’ getracht lezen aantrekkelijk te maken door het te koppelen aan voetbal. Een idee dat in Engeland door The Literacy Trust al eerder in praktijk werd gebracht. En in Amerika nam Jon Scieszka het initiatief voor ‘Guys read’ een ‘web based literacy program’ met hetzelfde doel als al die andere projecten: to make some noise for boys. En om jongens te interesseren voor boeken. Het lijkt mij goed dat Nederland zich bij die initiatieven aansluit. En laten we het dan ook hebben over de prentenboeken.

Mama

En nog iets. Wat is het eerste dat je leest als je naar de website van De Nationale Voorleesdagen gaat? Mama, boekje lezen. Waarmee opende de brochure van mijn plaatselijke bibliotheek met voorleesactiviteiten tijdens De Voorleesdagen? Mama, boekje lezen.

Dat vind ik geen goed signaal. Het kan wel zijn dat het vooral moeders zijn die voorlezen, maar dat is niet iets waar we genoeg mee moeten nemen, en helemaal niet iets wat we impliciet moeten propageren. Een van de middelen die men in landen zoals Engeland en Ierland gebruikt om jongens voor boeken te enthousiasmeren is vaders stimuleren om voor te lezen.

Waarom zouden we dat in Nederland ook niet doen?

Papa, boek lezen! ●●●

ENKELE MINDER BEKENDE, UITSTEKENDE JONGENSPRENTENBOEKEN

Hoe ruim je een wolf uit de weg?, Clement Chabert. Clavis, 2004

Piet Polies en de boef met de aansteker, Kaschogo & Floris Kappelle. Kaschogo Productions, 2006

De boze, dikke kerel, François-Xavier Nève & Isabelle Charly. De Eenhoorn, 2005

De verzamelschool, Adam Dahlin & Emma Åkerman. De Groenhazepers, 2007

Midas en de boekpiraten Timothy Knapman & Adam Stower. Uitgeverij van Praag, 2007

Kijk eens wat ik gevonden heb, Timothy Knapman & Gwen Millward. Ploegsma, 2007

Daar komen de Vikingen!, Mauri Kunnas. Ploegsma, 2008